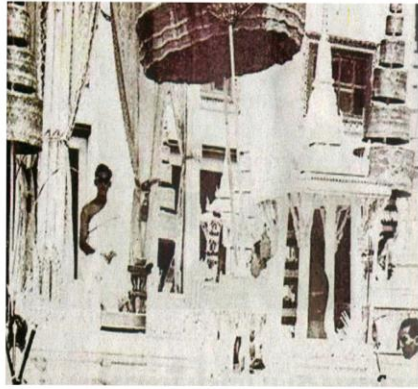

ปีที่ 42 ฉบับที่ 14998 วันพฤหัสบดีที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2562 หน้า 18

ทรงพระกรุณาเสด็จพร้อมด้วยพระอัครมเหสีเสด็จขึ้นรถม้าในกาลพระบรมราชาภิเษก (ภาพจากหนังสือ ประมวลองค์ความรู้ พระราชพิธีบรมราชาภิเษก)

หลังจากทรงสด็จเสวย สมเด็จพระสังฆราชเจ้า (ม.ร.ว.ชื่น นพวงศ์ สุจิตฺโต) ถวายน้ำ พระพุทธมนต์ด้วยครอบอันครบถ้วนที่พระหัตถ์

ประทับพระที่นั่งอัฐทิศอุทุมพรราชอาสน์ ภายใต้ฉัตรมงคลเศวตฉัตร ทรงแปร พระพักตร์สูทิศบูรพาเป็นปฐม

รอยพระพุทธบาท จ.สระบุรี

ฤกษ์มงคล 6 เม.ย. ตักน้ำศักดิ์สิทธิ์ 108 แหล่งทั่วประเทศ พระราชพิธีบรมราชาภิเษก

“..ตามราชประเพณีในสยามประเทศนี้ ถือเป็นตำราว่าแต่โบราณว่าพระมหากษัตริย์ซึ่งเสด็จผ่านพิภพ ต้องทำพระราชพิธีบรมราชาภิเษกก่อนจึงจะเป็นพระราชอาธิบดีโดยสมบูรณ์..”

ใจความหนึ่งในจดหมายเหตุพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระราชนิพนธ์ สมเด็จพระรามาธิบดี ศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว อันถ่ายทอดถึงความสำคัญของพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ในวาระมหามงคลที่พระมหากษัตริย์พระองค์ใหม่ เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติ เพื่อเป็นเครื่องแสดงถึงการรับรองสถานะความเป็นประมุขอย่างเป็นทางการได้เป็นอย่างดี

สำหรับพระราชพิธีบรมราชาภิเษกนั้น ได้รับอิทธิพลจากคติอินเดีย มีปรากฏในประวัติศาสตร์ไทย นับแต่สมัยสุโขทัย ที่ศิลาจารึกวัดศรีชุม ได้กล่าวถึงการอภิเษกของพ่อขุนบางกลางหาวไว้ ต่อเนื่องมายังสมัยอยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ชำระตำราว่าด้วยการราชาภิเษกในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมร เมื่อปี พ.ศ.2326 เรียกว่า “ตำราราชาภิเษกครั้งกรุงศรีอยุธยาสำหรับหอหลวง” จนเป็นแบบแผนปฏิบัติสืบต่อกันมา

นับแต่รัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 9 มีการประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษกมาแล้ว 11 ครั้ง

ภาพมุมสูงสระน้ำศักดิ์สิทธิ์ทั้งสี่ในเมืองสุพรรณฯที่ใช้ทำน้ำสรงพระบรมราชาภิเษกและน้ำอภิเษก

การเตรียมน้ำอภิเษกและน้ำสรงพระมูรธาภิเษก

พระราชพิธีบรมราชาภิเษกนั้น แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมพระราชพิธี พระราชพิธีเบื้องต้น พระราชพิธีบรมราชาภิเษก และพระราชพิธีเบื้องปลาย ซึ่งในการเตรียมพระราชพิธีนั้น ได้จัดให้มีกาจัดทำพิธีตักน้ำสำหรับถวายเป็น น้ำอภิเษก คือ น้ำซึ่งทำพิธีพลีกรรม สำหรับถวายที่พระที่นั่งอัฐทิศอุทุมพรราชอาสน์ และ น้ำสรงพระมูรธาภิเษก หรือน้ำที่ใช้ในการรดน้ำที่พระเศียร การสรงพระมูรธาภิเษก หมายถึง การยกให้ หรือแต่งตั้งโดยการทำพิธีรดน้ำ ตามความเชื่อของพราหมณ์

โดยตั้งแต่อดีต การเตรียมน้ำจะต้องตักน้ำจากแหล่งน้ำสำคัญ เพื่อมาเป็นน้ำสรงพระมูรธาภิเษก และน้ำอภิเษก เพื่อนำไปประกอบในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก อันเรียกว่าพิธีพลีกรรม ในตำราโบราณของพราหมณ์นั้น น้ำอภิเษกจะต้องเป็นน้ำจาก "ปัญจมหานที" คือ แม่น้ำใหญ่ 5 สายในชมพูทวีป ที่ไหลจากเขาไกรลาศอันเป็นที่สถิตของพระอิศวร ได้แก่ แม่น้ำคงคา แม่น้ำมถิ แม่น้ำยมนา แม่น้ำอจิรวดี และแม่น้ำสรวฏ

ซึ่งในประวัติศาสตร์ไทย ปรากฏหลักฐานว่าน้ำสรงพระมูรธาภิเษก ในสมัยอยุธยาใช้น้ำจากสระ 4 สระ ได้แก่ สระเกษ สระแก้ว สระคงคา สระยมนา แขวงเมืองสุพรรณบุรี

ต่อมา ในช่วงรัตนโกสินทร์ ร.1-ร.4 นอกจากใช้น้ำจากสระ 4 สระ แล้ว ยังใช้แม่น้ำสำคัญของประเทศเพิ่มเติมอีก 5 สาย เรียกว่า "เบญจสุทธคงคา" อนุโลมตามปัญจมหานทีในชมพูทวีป ได้แก่ แม่น้ำบางปะกง แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำราชบุรี และแม่น้ำเพชรบุรี

ในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ครั้งที่ 2 พระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปประเทศอินเดีย ทรงนำน้ำจากปัญจมหานทีตามตำราพราหมณ์กลับมาด้วย น้ำสรงพระมูรธาภิเษกจึงมีน้ำปัญจมหานทีเจือลงในน้ำเบญจสุทธคงคาและน้ำจากสระ 4 สระ ในแขวงเมืองสุพรรณบุรีด้วย

รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล บรมนาถบพิตร ได้พลีกรรมตักน้ำ ณ สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในพระราชอาณาจักร แล้วนำมาตั้งประกอบพิธีเป็นน้ำสรงพระมูรธาภิเษก เมื่อ พ.ศ.2493 ทำพิธีเสกน้ำ ณ มหาเจดีย์สถาน และพระอารามต่างๆ รวม 18 แห่ง แล้วจึงเชิญมาตั้งไว้ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม จนกระทั่งถึงวันพระราชพิธี จึงทำพิธีเจริญพระพุทธมนต์

แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ 76 จังหวัด

สำหรับการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในครั้งนี้ ได้ใช้แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ถึง 108 แหล่งน้ำ สำหรับน้ำสรงพระมูรธาภิเษก

พระวิหารวัดมหาธาตุวรวิหาร จ.เพชรบุรี

และน้ำอภิเษก แบ่งเป็นแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ของจังหวัด 76 จังหวัด ที่มีประวัติศาสตร์ ทั้งเคยเป็นแหล่งน้ำที่ใช้ในพิธีมาก่อน เป็นแหล่งน้ำสำคัญ หรือเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนในจังหวัดนั้นๆ และแม่น้ำจากสระ 4 สระของ จ.สุพรรณบุรี รวมถึงแม่น้ำ 5 สาย เบญจสุทธคงคา ในส่วนของกรุงเทพฯนั้น ใช้น้ำศักดิ์สิทธิ์ในหอศาสตราคมในพระบรมมหาราชวัง บางจังหวัด มีแหล่งน้ำ 1 แหล่ง ขณะที่บางจังหวัด มีแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ถึง 6 แห่งด้วยกัน

ในส่วนของจังหวัดที่มีแหล่งน้ำ 1 แห่ง มีจำนวน 60 จังหวัด อาทิ จังหวัดศรีสะเกษ ใช้น้ำจากบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ปราสาทสระกำแพงน้อย วัดเทพปราสาทสระกำแพงน้อย ต.ชะบุง อ.อุทุมพรพิสัย ซึ่งน้ำจากที่นี่ เคยนำทูลเกล้าถวายพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล บรมนาถบพิตร ในพระราชพิธีเสด็จออกมหาสมาคมรับการถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม พ.ศ.2554 อีกทั้งยังคงใช้ในการประกอบพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยาด้วย

จังหวัดที่มีแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ จำนวน 2 แห่ง มี 7 จังหวัด ได้แก่ กำแพงเพชร นราธิวาส ปราชินบุรี พะเยา เพชรบูรณ์ อุทัยธานี และบึงกาฬ ซึ่งแต่ละแห่งมีประวัติศาสตร์และความสำคัญ เช่น ลำน้ำคลองน้ำแม่ ของนราธิวาส ที่มีความศักดิ์สิทธิ์ เป็นคลองน้ำสีดำไหลมารวมกัน 4 สาย 4 อำเภอ ได้แก่ อ.สุโขทัย อ.ตากใบ อ.ระแงะ และ อ.เมือง ที่ชาวบ้านใช้ดำรงชีวิตมายาวนาน

ส่วนจังหวัดที่มีแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ 3 แห่ง มี 5 จังหวัด ได้แก่ จันทบุรี เชียงใหม่ พัทลุง สุโขทัย และ นครนายก ซึ่งตักน้ำจากเขื่อนขุนด่านปราการชล บ่อน้ำทิพย์ และบึงพระอาจารย์

จังหวัดที่มีแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ จำนวน 4 แห่ง มี 3 จังหวัด ได้แก่ ปัตตานี ที่ น้ำสระวังปลายบัว บ่อทอง บ่อไชย น้ำบ่อฤๅษี, สุพรรณบุรี ที่สระแก้ว สระคา สระยมนา สระเกษ และแพร์ ที่

ที่ตักน้ำ

หอศาสตราคม

บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ลำน้ำแม่คำมี บ่อน้ำวัดบ้านนันทาราม บ่อน้ำพระฤทธิ และบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดพระหลวง

จังหวัดที่มีแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ 6 แห่ง ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตักที่ บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดหน้าพระลาน บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดเสมาเมือง บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดเสมาไชย บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดประตูลำซำ แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ ห้วยเขามหาชัย และแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ห้วยปากนาคราช ซึ่งทั้ง 6 แห่งนี้ ตั้งแต่โบราณมา หากต้องการใช้น้ำพระพุทธมนต์ประกอบพระราชพิธี เช่น น้ำอภิเษก น้ำพิพัฒน์สัตยา เจ้าเมืองจะให้ราชบุรุษไปพลีกรรม เพื่อเอาน้ำทุกครั้งไป

ขันสาคร-คนโทน้ำอภิเษก

ในแต่ละแห่ง ได้ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือตำแหน่งลดหลั่นลงไป เป็นประธานใน พิธีตักน้ำพร้อมกันทั่วประเทศ ฤกษ์เวลา 11.52-12.58 น. ของวันเสาร์ที่ 6 เมษายน พร้อมกันนี้กระทรวงมหาดไทย ยังได้จัดทำขันสาคร สำหรับบรรจุน้ำที่ตักแล้ว เป็นขันทองเหลืองเส้นผ่านศูนย์กลาง 12 นิ้ว มีหูจับเป็นหัวสิงห์ พร้อมฝาปิด ینگเลเซอร์ตรากระทรวงมหาดไทย ขนาด 4 นิ้ว บรรจุน้ำได้ 5 ลิตร หนัก 4.8 กก. และสำหรับน้ำที่ผ่านพิธีเสกน้ำพระพุทธมนต์ศักดิ์สิทธิ์ ทั้ง 76 จังหวัดนั้น ได้รังสรรค์คนโทน้ำอภิเษก ขึ้นใหม่ ด้วยฝีมือช่างจากโรงโองรัตน์โกสินทร์เชรามิกส์ 4 รังสรรค์ เชรามิกส์ลวดลายกระจังเป็นลายน้ำทอง เคลือบสีขาวทั้งใบ มีตราสัญลักษณ์พระราชพิธีบรมราชาภิเษกหนึ่งด้าน อีกด้านหนึ่งเป็นภาพเครื่องหมายราชการจังหวัด ขนาด 7 ซม. คนโทนี้ มีความสูงเฉลี่ย

คนโท

ขันสาคร

40 ซม. หนัก 2.5 กก. บรรจุน้ำได้ 4.5 ลิตร โดยใช้ที่ตักน้ำทองเหลือง ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 4 นิ้ว

แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ 'น้ำสงรมุรธาภิเษก'

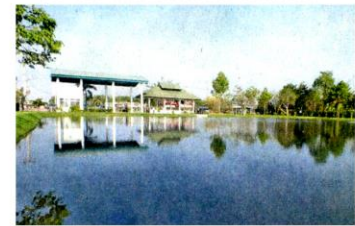
นอกจากน้ำอภิเษกแล้ว ยังมีน้ำสงรมุรธาภิเษก จาก 9 แหล่งน้ำ ประกอบไปด้วย สระศักดิ์สิทธิ์ 4 สระ ของจังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่ สระแก้ว สระคา สระยมนา และสระเกษ นำไปประกอบพิธีเสกน้ำที่ พระวรวิหารหลวงพ่อดโต วัดป่าเลไลยก์วรวิหาร รวมกับน้ำจากแม่ น้ำศักดิ์สิทธิ์ 5 สาย ได้แก่ แม่น้ำบางปะกง ตักที่บึงพระอาจารย์ ทำพิธีเสกน้ำที่วัดอุดมธานี จ.นครนายก, แม่น้ำป่าสัก ตักที่บริเวณบ้านท่าราบ และทำพิธีเสกน้ำที่พระมณฑปรอยพระพุทธบาท วัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร จ.สระบุรี, แม่น้ำเจ้าพระยา ตักที่บริเวณปากคลองบางแก้ว

บ่อน้ำ ลำปางมณฑล จ.ปิตคาม

บ่อน้ำปราสาทสระกำแพงน้อย จ.ศรีสะเกษ

บึงพระอาจารย์ จ.นครนายก

ทำพิธีเสกน้ำที่วัดไชโยวรวิหาร จ.อ่างทอง, แม่น้ำราชบุรี ตักบริเวณสามแยกคลองหน้าวัดดาวดึงษ์ จ.สมุทรสงคราม และแม่น้ำเพชรบุรี ตักที่บริเวณท่าน้ำวัดไชยศิริ และนำไปประกอบพิธีเสกน้ำที่พระวิหารวัดมหาธาตุวรวิหาร จ.เพชรบุรี

ขณะที่กรุงเทพมหานครนั้น จะทำพิธีพลีกรรมตักน้ำที่หอศาสตราคม ในพระบรมมหาราชวัง ทำพิธีตักน้ำในวันที่ 12 เมษายน เวลา 14.09 น.

โดยการตักน้ำสงรมุรธาภิเษกนี้ มีปลัดกระทรวงมหาดไทย รองปลัดกระทรวง และข้าราชการระดับสูง เป็นผู้ประกอบพิธีพลีกรรม ในวันเสาร์ที่ 6 เมษายน ฤกษ์ เวลา 11.52-12.38 น.

ฤกษ์มงคลประกอบพิธีเสกน้ำ พร้อมกันทั่วประเทศ

เมื่อทำพิธีพลีกรรมตักน้ำแล้วนั้น ในวันที่ 8 เมษายน ทางจังหวัดจะได้นำน้ำไปประกอบพิธีเสกน้ำพระพุทธมนต์ศักดิ์สิทธิ์ของจังหวัดที่ได้คัดเลือกไว้ ทั้ง 76 แห่ง ประกอบไปด้วย พระอุโบสถ อุโบสถ

พระวรวิหาร พระวิหาร วิหาร พระมณฑป และพระมหาธาตุ อาทิ ที่พระมหาธาตุแก่นนคร จ.ขอนแก่น, วิหารพระมงคลบพิตร จ.พระนครศรีอยุธยา และพระวิหารหลวง วัดพระปฐมเจดีย์ จ.นครปฐม ตั้งแต่ช่วง 17.00 น. ประธานสงฆ์ประกาศชุมนุมเทวดา ในการพิธีทำน้ำอภิเษก ฤกษ์เวลา 17.10-22.00 น. ประธานสงฆ์จักได้จุดเทียนชัยและเจริญพระพุทธมนต์ ณ สถานที่ที่กำหนด

จากนั้น วันที่ 9 เมษายน เวลา 10.00 น. ได้ดับเทียนชัย 12.00 น. เวียนเทียนสมโภชน้ำอภิเษก โดยผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วเสร็จ ผู้ว่าราชการจังหวัดจะได้เชิญคนโทน้ำอภิเษกของจังหวัด มาเก็บรักษาไว้ที่กระทรวงมหาดไทย ในวันที่ 10 เมษายน เพื่อนำไปประกอบพิธีทำน้ำอภิเษกที่วัดสุทัศนเทพวราราม ต่อไป

นับเป็นพระราชพิธีเบื้องต้นส่วนหนึ่งที่พสกนิกรไทย จักได้ประจักษ์ในวันที่ 6 เมษายนนี้